

Nemoci z léčení

Dalo by se očekávat, že s pokroky medicíny budou ubývat nemoci, bude se prodlužovat lidský život a budeme prožívat staří v dobré fyzické i psychické kondici. Pokud tomu tak u nás není, obviňujeme a budeme obviňovat vládu, že vynakládá malé prostředky na zdravotní péči. Jenomže v současné době můžeme sledovat vývoj v USA, v zemi, která vynakládá největší procento svého hrubého národního produktu (HNP) na zdravotní péči o jednoho obyvatele, a v zemi, o které nejsou pochybnosti, že představuje epicentrum výzkumu biomedicíny a vývoje nových zdravotnických technologií. USA vynakládají na zdravotní péči 16 % NHP. Je obtížné provádět srovnávání, jenom pro hrubé přiblížení (podle údajů dostupných na internetu) činí výše výdajů na jednoho obyvatele v USA 7 290 USD, zatímco v ČR to je asi 8 % HNP a 28 000 Kč na jednoho obyvatele ([http://www.uzis.cz/category/klicova-slova\(ekonomicke-informace/vydaje-zdravotnictvi\)](http://www.uzis.cz/category/klicova-slova(ekonomicke-informace/vydaje-zdravotnictvi))). S jistým obdivem i závisť bychom mohli předpokládat, že Američané mají nejlepší zdravotnictví na světě. V této zemi však stále připadá sedm z deseti úmrtí na chronické nemoci, jako jsou onemocnění srdce a cév, diabetes, rakovina, artritida a obezita. Pro všechny tyto nemoci je známa prevence, všechny mohou být nějakým způsobem léčeny.

V roce 1998 publikovaly vysoce impaktované americký lékařský časopis JAMA (*Journal of American Medical Association*) metaanalýzu 39 studií, které hodnotily výskyt nežádoucích účinků léků u pacientů v amerických nemocnicích. Lazarou se svými spolupracovníky tehdy zjistil, že **v důsledku nežádoucích účinků léků zemře v USA přibližně 106 000 osob ročně. Úmrtí z léků se tak dostalo na 4. – 6. místo v příčinách smrti.** Nežádoucí účinky (dále jen NÚ) léků představují stále vážnou příčinu hospitalizací. NÚ léků způsobují v USA přibližně 100 000 nutných hospitalizací seniorů každý rok. Studie na toto téma se objevila v listopadu 2011 v časopise *New England Journal of Medicine*. Autorský tým pod vedením Daniela Budnitze, ředitele programu CDC, Za bezpečnou medikací, analyzoval 99 628 akutních hospitalizací v průběhu let 2007 – 2009 a osob starších než 65 let. Více než polovina těchto hospitalizací se týkala seniorů nad 80 let a byla důsledkem předávkování léky. Zajímavé je zjištění, že na nutných hospitalizacích se podílely čtyři léky – nebo spíše čtyři typy léků: warfarin (33,3 %) a další protisrážlivé léky (13,3%), inzulin (14 %) a léky proti vysokému krevnímu tlaku (10,7 %).

Warfarin a Stalinova tajemná smrt. Warfarin je jedním z léků proti srážení krve. Látky na podobném principu se používají i jako jed na krysy – krysa po jejich pozření zemře na vnitřní krvácení. Warfarinem se lze vcelku snadno předávkovat. Staří lidé dlouhodobě užívající warfarin si mohou brát vyšší dávky, než jim lékař předepsal, a pak jim hrozí krvácivé projevy. Nejprve se u nich tvoří velké modřiny při jakémkoliv poranění (stačí slabý náraz), může se objevit krev v moči, krev ve stolici a častější krvácení z nosu. U těžkého předávkování může dojít k vnitřnímu krvácení a ke smrti.

V ryze odborném a věcném časopise *Surgical Neurology International*, upoutal moji pozornost článek nazvaný *Stalinova tajemná smrt*. Na mnoha stránkách popisuje autor detailně, co se odehrávalo 2. – 5. března 1953, ve dnech, kdy Stalin na své dače velmi bolestivě umíral, na základě svých vlastních příkazů zcela osamocen a bez pomoci. Závěr, ke kterému tato analýza posledních dnů Stalinova života podle dostupné lékařské dokumentace dospěla, je ten, že Stalina otrávil suita jeho nejbližších spolupracovníků. Warfarin byl v Rusku patentován v roce 1950 a později byl rovněž v širokém měřítku používán jako jed na krysy. Podle dostupných informací spekuluje autor, že Berija v přítomnosti Chruščeva nasypal warfarin Stalinovi do jeho oblíbeného gruzinského vína. Lékaři na základě svých zkušeností a ve strachu o svůj osud prostě a stručně označili jako viníka Stalinova úmrtí vysoký krevní tlak (hypertenze). Avšak Stalin zvrátil krev, a následovalo krvácení, které ohrozilo činnost srdce. Teprve nyní vycházejí na světlo odtajněné pittevní nálezy, svědectví Stalinovy dcery Světlany i bodyguardů přítomných v oněch dnech na Stalinově dače. Spekulace a teorie kolem Stalinovy smrti se stále objevují z různých stran. Pro uživatele warfarinu budí tento příběh mementem nabádajícím k opatrnosti. Ošetřujícího lékaře musíte vždy upozornit, že warfarin užíváte.

Nežádoucí účinky léků

Není žádným tajemstvím, že i u nás je velké procento hospitalizovaných pacientů léčeno na následky NÚ chemických léčiv při jejich nadměrné a dlouhodobé konzumaci, zejména v kombinaci s mnoha jinými léky. I v ČR je známo, že v dnešní „době jedové“ se potýkáme s nemocemi z léčení. Mnoho pacientů bere totiž současně více než pět léků. Vezmeme si příklad pacienta s cukrovkou, který má kromě toho vysoký krevní tlak, je po infarktu, je obézní a může mít za sebou i mozkovou příhodu. Každý lékař přidá tomuto pacientovi nějaký lék, a

tak se dostaneme až na denní užívání 30 tabletek, tj. asi tisíc měsíčně a 12 tisíc tablet ročně. V USA odhadují, že senior dostane za jeden rok v průměru 25 předpisů. V důsledku léčeni zemře v USA na 800 000 pacientů ročně. A to je již závažné sdělení pro to, abychom mohli přemýšlet, jakým způsobem nás poškození v důsledku lékařské péče ohrožuje a zda je možné se mu vyhnout.

Jak se přesvědčíme, že je lék bezpečný? I v souvislosti s rozpoznáním a hlášením NÚ léků připouští standardní lékařská a farmakologická literatura, že je mnohdy obtížné odlišit NÚ od symptomu nemoci. Lékaři mnohdy nevědí a navíc nemají čas zkoumat, zda je NÚ skutečně spojen s působením léku. A tak se i u léků setkáváme s tím, že ze strany lékařů se hlásí odhadem jeden z dvaceti NÚ. Ve studii Boruse se spolupracovníky se uvádí alarmující zjištění, že jeden ze čtyř pacientů trpí NÚ. Z toho bylo 13 % vážných NÚ, 28 % bylo takových, které je možné odstranit, a 11 % bylo možné předejít. Léky s nejhoršími záznamy NÚ jsou tzv. SSRI, užívané v psychiatrii zejména jako antidepresiva, dále nesteroidní protizánětlivé léky a blokátory kalciových kanálů.

Jistým problémem je, že léky jsou testovány na osobách, které jsou naprosto zdravé. Ale po jejich schválení, když přijdou na trh, jsou náhle užívány pacienti, kteří berou řadu jiných léků a mají spoustu jiných zdravotních problémů. A tu se mohou objevovat vážné potíže, zahrnující poruchy srdeční činnosti, infarkty myokardu, omezení dýchání až zástavu dechu, anafylaxi, křeče, selhání ledvin a jater, různé poruchy krve, poruchy zraku. Podle epidemiologického průzkumu v roce 2000 bylo v USA poškozeno 28 % nemocných, 18 % nemocných ve Velké Británii, 23 % v Austrálii a na Novém Zélandu a 25 % v Kanadě.

Lékaři se spoléhají na výrobce – farmaceutické firmy, že jim dodají spolehlivé informace o léku. Badatelé z Ústavu pro medicínu založenou na důkazech v německém Kolíně nad Rýnem hodnotili 175 brožur obsahujících informace o 520 lécích a zjistili, že 94 % informací nebylo doloženo. Pouhých 6% informací bylo doloženo literaturou a údaji, které bylo možné si ověřit. Znovu se tedy naskytá otázka: komu má pacient věřit?

Anna Strunecká v knize DOBA JEDOVÁ 2

autori: prof. RNDr. Anna Strunecká, DrSc. a prof. RNDr. Jiří Patočka, DrSc.
Vydalo ji nakladatelství Triton,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
www.tridistri.cz